

Gemeente Amsterdam
Dienst Onderzoek en Statistiek

Alternatieve geneeswijzen

Projectnummer: 10126

In opdracht van: Het Parool

ir. Hester Booi

dr. Esther Jakobs

Oudezijds Voorburgwal 300

1012 GL Amsterdam

Telefoon 020 251 0474

H.Booi@os.amsterdam.nl

Postbus 658

1000 AR Amsterdam

Fax 020 251 0444

www.os.amsterdam.nl

Amsterdam, april 2010

Inhoud

Inleiding	5
1 Resultaten	7
1.1 'Aan mijn lijf geen wichelroede!'	7
1.2 Gebruik van alternatieve geneeswijze	8
1.3 Houding ten opzichte van alternatieve geneeswijzen	10
1.4 Onderzoek en keurmerk	12

Inleiding

Op 10 mei 2010 verschijnt er bij het Parool een extra bijlage over zorg. Eén van de onderwerpen die daarin aan de orde komt is alternatieve geneeswijzen. Het Parool heeft daarvoor een enquête laten uitvoeren over dit onderwerp onder Amsterdammers.

Het onderzoek is met behulp van twee methoden uitgevoerd: telefonisch en online. De respondenten is gevraagd waar zij alternatieve geneeswijzen mee associëren en wat zij er zelf onder verstaan. Er is gevraagd of zij er zelf gebruik van (zouden) maken en wat zij vinden van alternatieve geneeswijzen. Ook is gevraagd of zij van mening zijn dat er een keurmerk zou moeten komen en of alternatieve geneeswijzen thuishoren in het basispakket van de zorgverzekering. In deze rapportage worden de belangrijkste bevindingen uit dit onderzoek toegelicht.

1 Resultaten

Aan het onderzoek hebben 618 Amsterdammers meegedaan. Er zijn 346 Amsterdammers telefonisch bevroegd en er zijn 400 leden van het O+S online panel aangeschreven. Daarvan hebben er 272 meegedaan. Aan het onderzoek hebben iets meer vrouwen (53%) dan mannen (46%) meegedaan. De meerderheid van de respondenten is hoger opgeleid (67%). Ook hebben er meer ouderen meegedaan (45% is ouder dan 55 jaar) dan jongeren (12% is jonger dan 35 jaar).

1.1 'Aan mijn lijf geen wichelroede!'

De eerste vraag betrof een open vraag naar de eerste associatie met alternatieve geneeswijzen. Vier op de tien Amsterdammers associëren alternatieve geneeskunde met een bepaalde geneesmethode. Met name homeopathie (21%) en acupunctuur (11%) worden veel genoemd. Elf procent noemt alternatieve geneeskunde ronduit kwakzalverij, onzin of oplichterij. Andere opvallende antwoorden die meerdere malen werden genoemd waren Sylvia Millenkamp en/of Jomanda (17 respondenten, 3%), zweverig (10 respondenten, 2%) geitenwollensokken (5 respondenten, 1%). Een aantal uitgesproken meningen:

'Aan mijn lijf geen wichelroede! Het baat niet maar het schaadt wel.'

'Fantastisch! - Eindelijk een weg die werkt, die uitgaat van het zelfregulerend en zelfhelend vermogen van het lichaam - Het oplossen van de oorzaak, niet het gevolg - Geen rommel/troep je lijf in - Je lijf hoeft niet opengesneden worden'

'Interessant- inspirerend en leerzaam.'

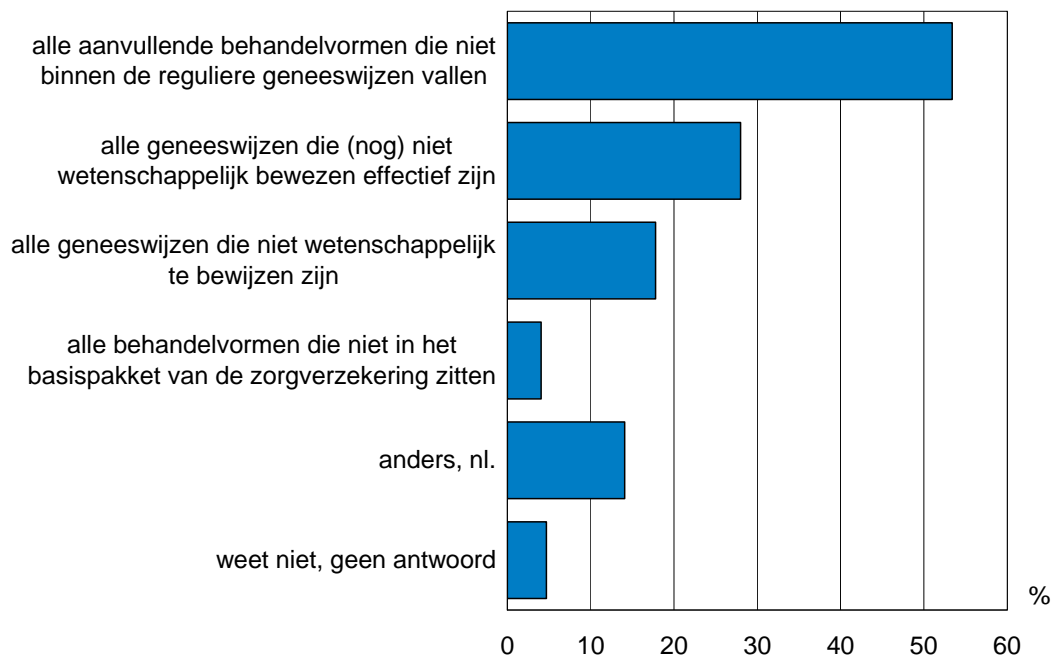
'Onzin!'

'Prima !'

Ongeveer de helft van de respondenten heeft een positieve associatie met alternatieve geneeskunde, een kwart een negatieve en eveneens een kwart een neutrale associatie.

Niet iedereen verstaat hetzelfde onder alternatieve geneeswijzen. De respondenten is een aantal afbakeningen van alternatieve geneeswijzen voorgelegd, waarvan zij konden aangeven of dit voor hen onder alternatieve geneeswijzen valt. De meeste Amsterdammers hebben een ruime definitie van alternatieve geneeskunde. Voor de helft van de Amsterdammers vallen alle behandelvormen die niet binnen de reguliere geneeskunde horen onder alternatieve geneeskunde. Voor een kwart van de respondenten geldt dat zij onder alternatieve geneeskunde alle geneeswijzen verstaan die (nog) niet wetenschappelijk bewezen zijn.

Figuur 1.1 Wat valt er onder de alternatieve geneeskunde? (meerdere antwoorden mogelijk)

Ook was er de mogelijkheid zelf een omschrijving te geven van alternatieve geneeswijzen. Veertien procent noemde andere definiëringen van alternatieve geneeswijzen. Daarin werd een aantal keren de natuurlijke basis genoemd ('geen medicijnen', 'natuurlijke geneesmiddelen') en de holistische benadering ('Geneeswijzen op een holistische manier; niet alleen de klacht, maar de gehele mens.', 'Minder tunnelvisie.') van alternatieve geneeswijzen.

1.2 Gebruik van alternatieve geneeswijze

Een op de vijf respondenten (22%) heeft in het jaar voorafgaand aan het onderzoek een alternatieve arts of therapeut bezocht. Voor Nederland liggen de schattingen tussen de 10% en 15%.¹ In Amsterdam lijkt het gebruik daarmee iets hoger dan gemiddeld in Nederland. Vooral vrouwen (28%) en mensen met een hoger opleidingsniveau (26%) maken gebruik van alternatieve geneeswijzen. Van de hoger opgeleide vrouwen heeft 32% een alternatieve arts of therapeut bezocht. Ouderen maken er iets minder gebruik van (19% van de 55-+ers).

Van de mensen met een langdurige ziekte, handicap of aandoening heeft 27% gebruik gemaakt van een alternatieve geneeswijze. De ervaren gezondheid heeft minder invloed: mensen met een goede gezondheid en mensen met een matige tot slechte gezondheid maken even vaak gebruik van alternatieve geneeswijzen (24%). Mensen met een zeer

¹www.cbs.nl/statline;

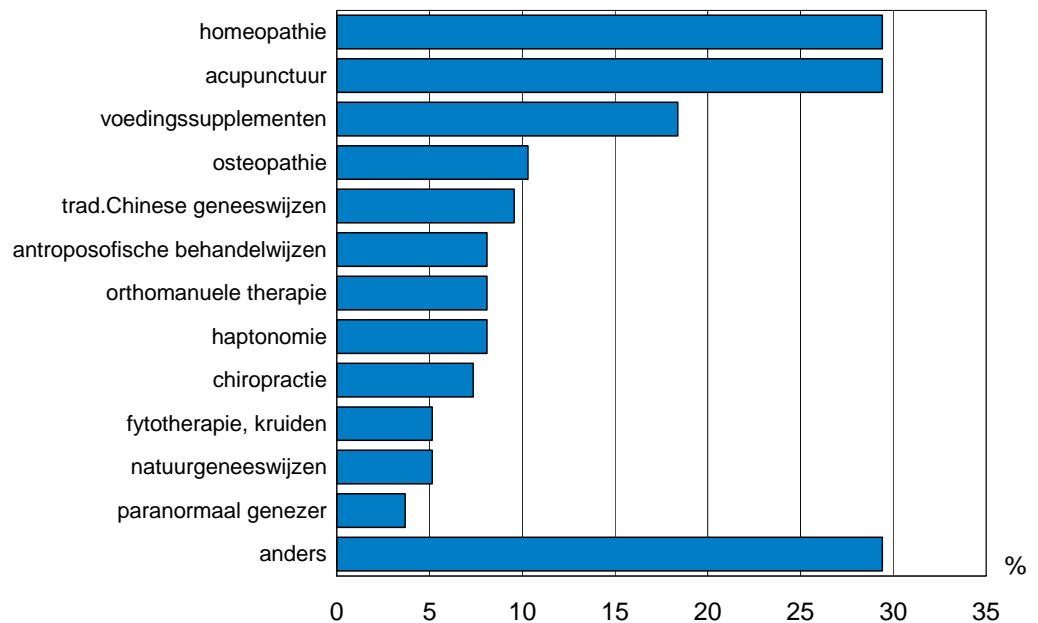
Dijk, P.van (2006). Omvang alternatieve geneeswijzen in Nederland, TIG jaarboek 21/22, 2005/2006.

goede gezondheid maken er wel minder gebruik van (16%), waarschijnlijk omdat zij überhaupt geen geneesmiddelen nodig hebben.

Wanneer Amsterdammers gebruik maken van alternatieve geneeswijzen dan is dit vooral homeopathie en acupunctuur (beide 29%). Daarnaast worden vele verschillende therapieën genoemd variërend van voedingssupplementen (18%), osteopathie (10%), chiropractie (7%), orthomanuele therapie (8%), haptonomie (8%), traditionele Chinese geneeswijzen (10%) en antroposofische behandelwijzen (8%).

Een grote groep gaf aan gebruik te hebben gemaakt van een andere alternatieve geneeswijze dan in de vragenlijst voorgecodeerd was. Hierin werden de therapieën kinesiologie, alexandertherapie, cranio sacraal, reiki en het bezoek aan een Tibetaanse arts meerdere malen genoemd.

Figuur 1.2 Gebruik alternatieve geneeswijzen van Amsterdammers die een consult hebben gehad (meerdere antwoorden mogelijk)

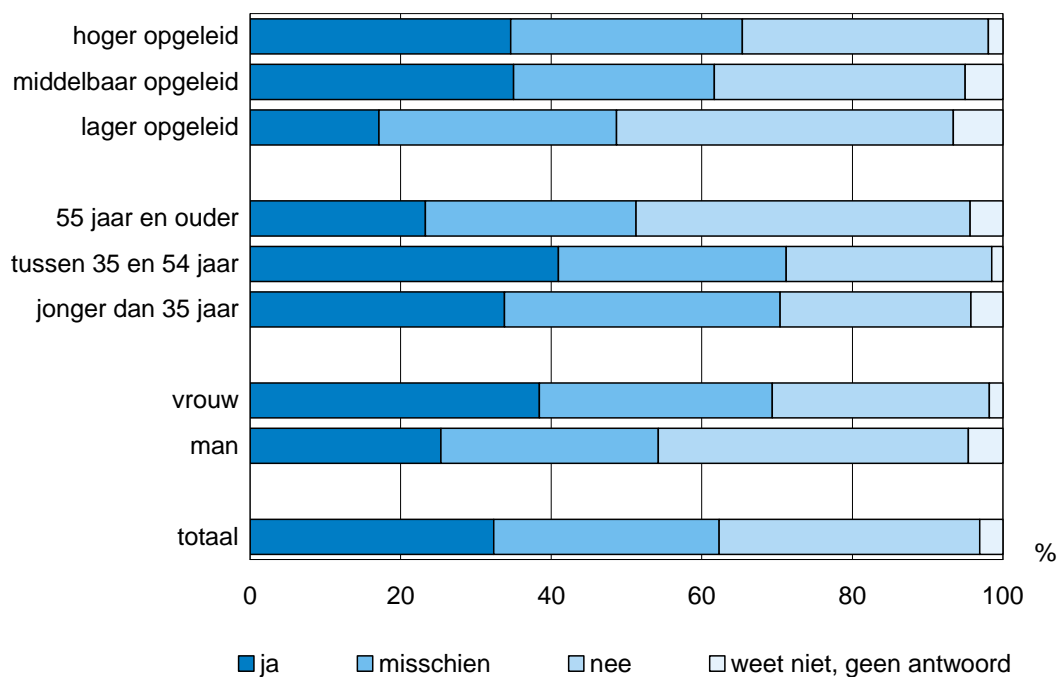

Een derde deel van de mensen die gebruik maakten van alternatieve geneeswijzen bezochten daarvoor een gediplomeerd arts. In de overige gevallen ging het om een (paramedisch) therapeut.

Niet iedereen heeft natuurlijk gezondheidsklachten, er is daarom ook gevraagd of respondenten in geval van ernstige ziekte gebruik zouden maken van alternatieve geneeswijzen. Een derde deel van de respondenten zou, in geval van ernstige ziekte, overwegen gebruik te maken van alternatieve geneeskunde. Eveneens een derde zou dit zeker niet overwegen. Net als in het werkelijke gebruik zijn het vooral vrouwen die zouden overwegen gebruik te maken van alternatieve geneeswijzen. Van de vrouwen zou 38% het overwegen, bij de mannen 25%. Veertig procent van de mannen zou het zeker niet overwegen, bij vrouwen is dit 29%. De groep die het misschien zou overwegen is bij mannen en vrouwen gelijk (30%).

Bij ouderen (23%) en lager opgeleiden (17%) is de groep die alternatieve geneeskunde zou overwegen klein, bijna de helft van deze groep overweegt het niet.

Figuur 1.3 Overwegen om alternatieve geneeswijze toe te passen bij ernstige ziekte, naar opleidingsniveau, leeftijd en geslacht

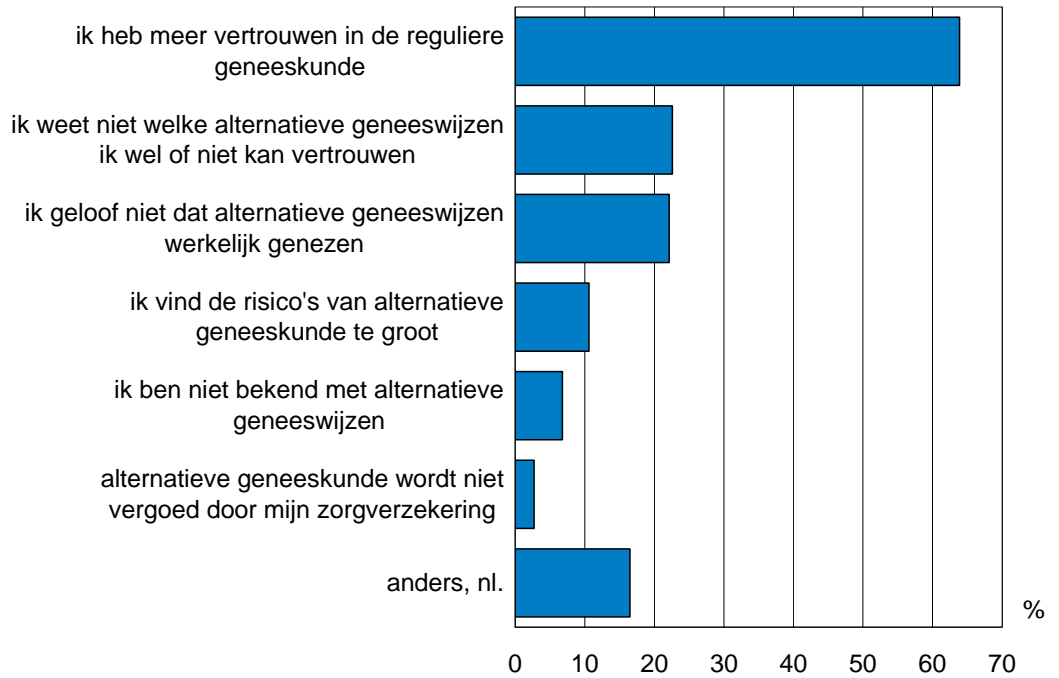

1.3 Houding ten opzichte van alternatieve geneeswijzen

Ondanks dat de meerderheid van de Amsterdammers alternatieve geneeswijzen zouden overwegen, hechten de meeste Amsterdammers meer waarde aan reguliere geneeskunde (72%). Een kwart van de respondenten hecht aan beide vormen evenveel waarde. Een paar respondenten (17, 3%) hechten meer waarde aan alternatieve geneeskunde. Het zijn de vrouwen en de hoger opgeleiden die vaker aangeven aan beide vormen van geneeskunde evenveel waarde te hechten.

De voornaamste reden om meer waarde te hechten aan reguliere geneeskunde is het vertrouwen in deze geneeskunde ten opzichte van alternatieve geneeskunde. Een andere reden is de onduidelijkheid over welke alternatieve geneeswijzen wel en niet te vertrouwen zijn. Twintig procent geeft aan dat zij niet geloven dat alternatieve geneeswijzen werken.

Figuur 1.4 Redenen om meer waarde te hechten aan reguliere geneeskunde (alleen respondenten die meer vertrouwen hebben in reguliere geneeskunde)

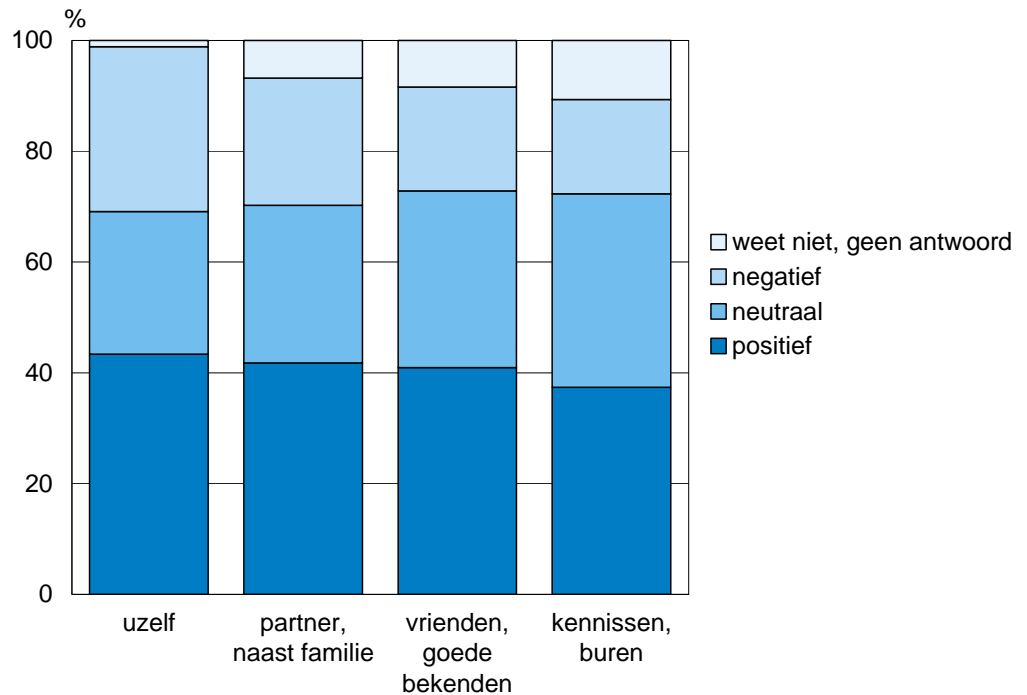

Van de respondenten die aangaven meer waarde te hechten aan alternatieve geneeswijzen geeft het merendeel aan dat er te weinig naar het totaal gekeken wordt. De reguliere geneeswijze richt zich voor hen teveel op het onderdeel van het lichaam waar de ziekte zich manifesteert zonder naar de context te kijken.

'In de reguliere gezondheidszorg worden vaak slechte diagnoses gesteld omdat ze zich blindstaren op één aspect.'

Op de vraag naar de algemene houding ten opzichte van alternatieve geneeswijzen geven vier op de tien Amsterdammers een positief antwoord. Drie op de tien Amsterdammers staan negatief ten opzichte van alternatieve geneeskunde. Hoe verder mensen van hen afstaan hoe minder negatief men wordt over het gebruik van alternatieve geneeswijzen. Wanneer kennissen of buren alternatieve geneeswijzen zouden gebruiken staat nog maar 17% daar negatief tegenover.

Figuur 1.5 Houding ten opzichte van alternatieve geneeswijzen voor...

De meeste respondenten (73%) zijn in de afgelopen jaren niet veranderd in hun mening over alternatieve geneeskunde. De anderen zijn verdeeld in hun mening, 13%, geeft aan positiever te zijn gaan denken en 12% geeft aan negatiever te zijn gaan denken over alternatieve geneeswijzen. Van de respondenten die recent ervaring hebben met alternatieve geneeswijzen (afgelopen jaar een consult gehad) is wel een grote groep positiever gaan denken: 28%. Onder hen is er ook een kleine groep negatiever gaan denken: 4%.

1.4 Onderzoek en keurmerk

De meeste Amsterdammers vinden dat er meer onderzoek gedaan moet worden naar de werking (68%) en de risico's (74%) van alternatieve geneeskunde. Driekwart van de Amsterdammers vindt een keurmerk voor alternatieve geneeswijzen en/of behandelaars een goed idee. Eén op de vijf Amsterdammers heeft hier geen behoefte aan. Van de mannen vindt 29% een dergelijk keurmerk niet nodig, en ook jongeren zien minder vaak de noodzaak van een keurmerk (28%). Amsterdammers die al gebruik maken van alternatieve geneeswijzen zien het meeste het nut in van een keurmerk, 85% van hen is voor.

Voorwaarden die genoemd worden voor het keurmerk zijn onder andere:

- alternatieve artsen moeten doorverwijzen naar reguliere artsen wanneer dit nodig is en/of patiënten niet weerhouden ook naar reguliere artsen te gaan;
- meer transparantie, openheid over werking en resultaten van behandelmethodes,
- aansluiting bij beroepsverenigingen of gildes, in bezit van diploma's;
- zelfde eisen als aan reguliere geneeskunde (voldoen aan de wet-BIG, bewezen via de algemene wetenschappelijke regels);
- wel bewezen effectief, maar niet volgens de huidige (strengere) eisen van de wetenschap;
- behandelaar moet arts zijn;
- behandelmethodes moeten veilig zijn, mogen niet gevaarlijk zijn of schade aanrichten en/of gelijktijdig toegepaste reguliere geneeswijzen ondermijnen.

De laatste vraag in de enquête was of alternatieve geneeswijzen ook in het basispakket van de zorgverzekering thuishoren. Twee op de drie respondenten vindt van wel. Daarbij gaat het zeker niet om alle soorten alternatieve geneeswijzen, slechts een enkeling vindt dat (bijna) alle genoemde therapieën er in thuishoren. Wanneer respondenten aangeven dat alternatieve geneeswijzen wel in het basispakket moeten, dan gaat het voor hen vooral om acupunctuur, homeopathie, chiropractie, orthomanuele therapie, haptonomie en osteopathie. De onbekendheid van een aantal therapieën speelt hier een rol. Vooral traditionele Chinese en islamitische geneeswijzen evenals osteopathie zijn relatief onbekend en werden daarom weinig genoemd.

Figuur 1.6 Geneeswijzen die in het basispakket thuishoren, alleen respondenten die vinden dat alternatieve geneeswijzen in het pakket thuishoren.

